

Székesfehérvár 1956-os története Török József visszaemlékezésének tükrében

Témám az 1956-os forradalom vidéki eseményei, Székesfehérváron. A városban, amely viszonylag közel van Budapesthez, érdekes események játszódtak le, amelyeknek többen is tanúi voltak. Sikerült interjút készítenem egy még élő, volt '56-os férfival, Ifj. vitéz Török Józseffel, aki – 17 évesen – a Jáky József Technikum tanulója volt.

A felvett beszélgetés 1956. október 22. és november 4. között történt események és a felkelők gondolatai mögé enged betekintést. A dolgozat sok tekintetben támaszkodik Csurgai Horváth József *„Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.” Az 1956-os forradalom Székesfehérvárott* című, valamint a Szakolczai Attila által szerkesztett *A vidék forradalma, 1956 I.-II.* című kötetekre. Az ezekben a munkákban található eseménysorokat és azok hátterét ütköztetem vagy egészítem ki Török József visszaemlékezésével, amelyet 2022-ben az én kérdéseimre válaszul mondott el. A többi megyével ellentétben az ún. „Fehér könyv” Fejér megyei kötete nem jelent meg nyomtatásban, így arra nem tudtam támaszkodni.

Fő kérdéseim a következők: Miben térhet el egy kései visszaemlékezés a szakirodalomtól? Mit adhat egy ilyen visszaemlékezés a forradalom irodalmához? Milyen új megvilágítást hozhat a székesfehérvári 1956 értelmezésében a kortárs „oral history”? Székesfehérváron 1956-ban jelentős szovjet és magyar katonai erők állomásoztak már az októberi forradalom és szabadságharc előtt is. A szovjet Különleges Hadtest törzse és néhány alárendelt alakulata mellett a városban volt a Mikes József vezérőrnagy vezette 6. lövészhadtest parancsnoksága is. A Székesfehérvárhoz hasonló helyzetű Kecskeméten – ahol a 3. lövész hadtest parancsnoksága és a szovjet 2. gárda gépesített hadosztály egyes alárendeltjei voltak – a hadtest parancsnoka, Gyurkó Lajos vezérőrnagy minden lehetőséget felhasznált az erőszak alkalmazására. Ezzel szemben Mikes vezérőrnagy békés eszközökkel próbálkozott, így sikerült – egy-két esetet kivéve – elkerülni a vérontást.

Kutatásom során nem csupán történettudományi adalékokat kívántam szolgáltatni a forradalom vidéki eseményeihez. Egy még a múlt században született, hazaszerető ember vallomását ismerhettem meg, akinek gondolatait úgy gondolom, többen meg kellene, hogy ismerjék. Ennek az embernek nagyon sokat jelentett a forradalom, a hazafiság és a nemzet szeretete. Ha mindenki hallhatná interjúalanyom gondolatait az országban vagy a világon, szerintem sok minden megváltozna.